

izključno le vrednostno ime: moj „dva dinara“; tvoj „deset dinarof“; te „stou dinarof“ nej noui i. pod.

Slovenski jezik je resna znanstvena publikacija. Prvi letnik so uredili Anton Bajec, Mirko Rupel in Jakob Šolar, drugega in prvi zvezek tretjega pa Logar Janez, Jakob Šolar in Franc Tomšič. V kratkem bo izšel jubilejni zbornik Ivana Grafenauerja, s čimer bo zaključen tretji letnik. Časopis postaja čedalje bolj elastičen in dograjen in zasluži pozornost vsakogar, ki mu je kaj za negovanje slovenske besede. Naroča se pri Slavističnem društvu v Ljubljani; stane letno za člane din 70' — za nečlane pa din 90' —.

Pomen tega slavističnega časopisa pa ni le v tem, da imajo resni delavci prostora za objave svojih dognanj, ampak tudi — in to je važno — kot ognjišče, kamor morejo celo najmlajši pristaviti svoje poizkuse. V tem vzgojnem poslanstvu slavističnega naraščaja — je druga velika naloga SJ in tega se odgovorni dobro zavedajo; primerjajte le Sovretov klic — „Slavisti mladi, ki imate zmožnost in veselje do dela, zavijajte si rokave! Žito je zrelo, požnite, omlatite, znosite v kaščo!“ in uredniška poročila, kjer si more najti nalogo vsakdo, komur to zmožnosti dopuščajo.

Hrbtenica in jedro posameznih zvezkov so članki in razprave; zelo poučni so „Zapiski“; v „Književnosti“ se objavljajo ocene najvažnejših publikacij; „Društveni vestnik“ poroča o društvenem življenju in prizadevanju ter prinaša kratke nekrologe umrlim članom.

Mnogo bi bilo vredno, ko bi imel vsak letnik še svoje stvarno in imensko kazalo.

Vran.

Politični obzornik

VOJNI RAZVOJ IN BALKAN

A. Javor

Zakonita razvojna težnja imperialističnih spopadov se je uveljavila tudi to pot: evropska vojna se spreminja v svetovno — postopno še sicer, toda neogibno in vse dosledneje. „Bliskovite vojne“ je konec, nadomešča jo dolgotrajna vojna ob poskusih „bliskovite diplomacije“. Dejstvo, da angleškega otočja ni uspelo zasesti, trojni pakt, Rooseveltova izvolitev in balkanski razplet — zgovorno oznanjajo raztezno silo sodobnega konflikta in hkrati prepričljivo prerokujejo, da bo imperialistično orožje še dokaj dolgo kosilo.

Balkan, ki se je motal leto dni izven območja neposrednih vojaških operacij, postaja sedaj — ob prehodu v razvit svetovni spopad — skoraj osrednje torišče „diplomatskih“ vojnih korakov. Kaj taka diplomacija pomeni, označuje grško-italijanska vojna.

Razvoj jugovzhodnih dogodkov je zanimiv in poučen v dveh pogledih: prvič zato, ker tradicionalnega balkanskega „soda s smodnikom“ vojne iskre toliko časa niso mogle zažgati — kljub neuravnovešeni gugalnici balkanske nevtralnosti; drugič zategadelj, ker se je včerajšnje „zatišje“ mahoma sprevrglo v svoje nasprotje, v današnje zgoščevanje z elektriko nabite balkanske atmosfere.

Če je v prvi fazi vojnega razvoja poskušal zaplesti balkanske države v evropski konflikt predvsem angleško-francoski imperialistični tabor, medtem ko je njegovemu nasprotniku v gospodarskem in strateškem smislu koristil trenutni mir na Balkanu, pa bi bilo vendarle popolnoma napačno sklepati, da je tedaj rešila Balkan samo taka konstelacija v razmerju med silami vojskujočih se držav in njihovimi interesi. V enem izmed

prejšnjih svojih političnih pregledov sem že poudaril, da obstoj tretjega, vzhodnega činitelja dandanašnji dan omogoča dokaj daljnosežne relativne izjeme v klasičnem zakonu o širjenju imperialističnega konflikta. Prav sosesčini tega činitelja se mora Balkan zlasti zahvaliti, da se je vse do poslednjih tednov izognil vojni in okupacijskim dejanjem.

Če pa si z druge strani Balkan na temelju take svoje sosesčine doslej ni znal hkrati zajamčiti trdnjše in trajnejše neodvisne nevtralnosti, je to predvsem — njegova krivda, to se pravi posledica potenčnih odnosov na njegovem notranjem bojišču. Vprašanje, kako in kam bo krenil Balkan, kakšno usodo bo doživel in preživel, se je namreč odločalo in se še odloča kljub mogočnim zunanjim vplivom — v zadnji instanci na notranjih frontah samih balkanskih držav.

Nikakor ni slučaj, če so notranje fronte vsaj dvakrat spremenile svoje pozicije. Smer je pač vselej določal jasno izražen socialni interes. Ko je Berlin na zunanjepolitičnem poprišču za neki čas sklonil svojo razredno bojno zastavo, so balkanski krogi, ki jim je bil zastavonoša potreben, uprli svoje poglede v London in Pariz. Ko je po zlomu francoskega imperializma relativno opešala tudi britanska avantgardistična razredna delavnost, se je velik del istih balkanskih krogov spreobrnil in se znova okrenil v Berlin ter Rim. Drugi — predvsem grški in turški — so ostali, zanašajoč se na bližino britanskega orožja, na angleških postojankah.

Skupno je bilo vsem tem krogom v vsakem položaju in ob vsaki njegovi spremembi — odklanjanje tretjega činitelja.

Prav tako odklanjanje pa je tudi temeljni vzrok, zakaj se je v sedanji vojni fazi, ko sta oba tabora ob aktualnem strateško-taktičnem položaju nujno zamenjala na jugovzhodu svoji vlogi glede ofenzive in defenzive — balkansko „zatišje“ sprevrglo v grozečo atmosfero.

Izhod iz te atmosfere?

Če hoče oni del Balkana, ki je doslej še ohranil mir in neodvisnost, prebresti kritično, vendar pa ne brezupno situacijo, ima na razpolago samo eno pot: ob obrambi neodvisnosti narodov se mora izključno nasloniti na tretjega činitelja; taka oslonitev pa bo postala dejstvo šele tedaj, če jo bodo izvedli ljudski elementi.

Povsem krivo bi bilo mišljenje, da se je tretji činitelj dezinteresiral glede Balkana. Popolnoma točno je, da ne bo branil pod nobenim pogojem kekega imperializma. Branil pa bo svoje življenjske interese, ki so hkrati bistveno različni od življenjskih interesov drugih velesil.

Likovna umetnost

DVE JESENSKI RAZSTAVI

Ko narava kaže svojo poslednjo barvno prelest, se v Ljubljani odpro vrata Jakopičevega paviljona in poslej se vrste likovne razstave vse do poletnih počitnic. Letos je bil začetek precej kasen, kajti običajna večja prireditev je bila na velesejmu, toda ne v rokah umetnikov samih. Prva razstava v paviljonu je prinesla dela doslej doma manj znanega slikarja, Goričana Rika Debenjaka, čigar ilustracije smo poznali iz nekaterih slovenskih leposlovnih del. Pričakovali bi, da bo njegova razstava prinesla nove grafične vrednote, pokazala nam je pa veliko zbirko slikarskih del prav resnega stremljenja.

Debenjakova zbirka je obsegala poleg grafičnih del v raznih tehnikah mnogoštevilne oljne slike krajin, tihožitij, portretov in kompozicij. Za slikarja, ki je še mlad, je tak delovni obseg že sam po sebi nenavaden. Debenjak pa vsako teh področij obdeluje